

A KIS ÚT

„A lélek embereinek van sajátos szomorúságuk... Szomorkodunk, mikor bűnösségünket, gyarlóságunkat látjuk, — mikor észrevesszük, hogy mily távol esünk az igazi belső, nemes jósgától, — mikor tapasztaljuk, hogy mily nyers, szálkás, szemcsés anyag vagyunk, melyből a művész is nehezen farag ki új szépséget s örömet; de minél jobban érezzük ezt s minél érdeklődőbb, megalázkodóbb lélekkel vesszük ezt szívünkre, annál inkább mozdul meg bennünk a lélek, jelentkezik az érzék, hasonulunk, nemesbülünk; szomorúságunk tehát örömré változik...”

Prohászka nagysütörtöki elmélkedéséből.

Melyik az igazibb út: a szomorúságé, vagy az örömé? Melyik illik jobban a keresztény életfelfogáshoz? Milyen a keresztény arca, lelke, szíve? Ránccok barázdálják-e göröngyössé, szakadékosná, vagy a vidámság simítsa-e ki? Oly gyakran halljuk a kérdést a legkülönbözőbb változatban.

Önmagában, külön, sem az egyik, sem a másik nem elégíthet ki bennünket, de mind a kettő egyszerre és együtt — igen. Krisztus követője: a mesebeli király hasonmása, akinek az egyik szeme sír, a másik nevet ugyanabban az időben. Legőszintébb kifejezője Asszisi Szent Ferenc, akit Umbria útjain nem egyszer fogott el a sirás Krisztus kinszenvedése és a maga gyarlósága miatt, hogy utána, mikor kisírta magát, táncra perdüljön, két száraz botocskákat ragadjon, azokon muzsikáljon és úgy daloljon hálahimnuszot Istennek.

Egyszerre vagyunk szomorkodók és örvendezők hitünkben. Istenhívők és istenkeresők vagyunk. Egyszerre feszíti lelkünket a szent és derűt adó bizonyosság, meggyőző, lenyűgöző erő, mely az evangéliumból árad — és kutató elménk sokszor elszomorító nyugtalansága, amely egyre újabb és több bizonyosság után sóvárog, szüntelen óhajtja az elmét leteperő bizonytságot. Minél őszintébben keresünk, tehát minél álhatatosabbak vagyunk a szomorkodásban, annál többször érinti meg lelkünket a hit kegyelmének szelíd cirógatása, tehát annál többször ragyog fel arcunkon az öröm fénye. Hitünkben néha újjongunk, néha epekedünk, néha töprengünk, néha nyugalom ömlik el rajtunk, néha sötét homály vesz bennünket körül, néha pedig napként ragyog reánk Isten mosolya.

Egyszerre derűs és szomorú reményünk is. Mily igaz Pelagius története a két megtévedt, de magábaszállt és a sivatagba visszatérő remetestevérről! A többi remete, bölcs agastyánok, ve-

zeklésül azt rótták rájuk, hogy egy esztendeig zárják be magukat cellájukba. Mikor letelt az év és kijöttek, az egybegyűlt remeték elálmélkodtak rajtuk. A két ember, aki azelőtt úgy hasonlított egymásra, most mintha nem is lett volna testvér! Egyik sápadt volt és sovány, a másik derűs, piros. Mikor kérdezték őket, a sovány így felelt:

— Újra és újra a kínok foglalkoztattak, amelyeket megérdemltem bűneimért. Iszonyatom oly nagy lett, hogy bőröm kiszáradt és csontjaimhoz tapadt.

A vidám testvér így szólt:

— Hálát adtam Istennek, hogy megmentett bűneimtől. Üdvöztőnk jósgára gondoltam és szívem megtelt örömmel.

Mikor a bölcs agastyánok meghallgatták őket — mondja Pelagius —, úgy ítélték, hogy mind a kettőnek egyforma értékű volt a penitenciája Isten előtt.

Nemcsak két különböző cellában fér meg a derű és a szomorúság, félelem és remény, rettegés és örvendezés, hanem egy szívben is. Hányszor szállja meg a bizalomtalanság szürke köde szívünket, hogy utána annál ragyogóbban keljen fel lelkünk egén az örök életnek, a bűnök bocsálatának világító napja. Amit Prohászka a bőjti bánat és a husvétii öröm egységéről mond, az Esvház, a keresztény lélek legősibb tapasztalataihoz nyúl vissza: „...ti megszomorodtok, de a ti szomorúságotok örömré fordul.”

Bánattal és örömmel teli szeretetünk is. Sőt! Éppen ez az egybefonódásuk végső oka! Minél őszintébben járjuk a szeretet útját, annál inkább. Az Isten szeretete teszi a lélek embereinek szomorúságát sajátossá, semmi mással össze nem hasonlíthatóvá — amint Prohászka mondja. — Nem kétségbeesett, hit- és reményvesztett földi keiserőség ez, hanem mosolygó szomorú-

ság, amelyen a mennyek visszfénye ragyog. Pásztortűz, amely vonzza, csalogatja, biztatja és nyugtatja az éjszaka vándorait.

Igen. Isten szeretete, a bánat és az öröm elválaszthatatlan egymástól! Minél jobban szeretjük Istent, annál mélyebb a bánatunk, hogy megbántottuk őt. Minél jobban belepillantunk a szeretet fényénél bűneink odvaiba, feneketlen kútjaiba és irdatlan szakadékaiba, annál nagyobb az örömünk, hogy Isten kegyelme és szeretete ki-

emelhet vagy ki is emelt már azokból.

A szomorúság és az öröm egybefonódása olyan kincs, amelyről nem mondhat le a keresztény lélek. Ez foglalja össze benne azt a dinamikus egyensúlyt, amiről Chesterton szól: a nagy ellentétek, feszültségek egymást kiegészítő, fenntartó lebegését, mely nem a sárban heverő kő nyugalma, hanem a végtelen felé tartó vándormadár szárnyalása.

(S. F.)

NAPLÓ

A BRUGES-I BEGINÁKNÁL. Kora hajnalban indultunk Bruges-be. Mi tagadás, utazási kedvünk kissé megcsappant, amikor megláttuk a vigasztalan, szitáló ködöt a várt őszi napsütés helyett. Nem így képzeltük el a találkozást Bruges-szel, eső- és ködfátyolon keresztül.

A kellékek hiányoztak, mégis, már az első felórában megfogott Bruges varázsa. A pályaudvarról kilépve még gyanakodva néztem szét: nem okoz-e csalódást; illúzióimat feltéve figyeltem a városszéli parkot: ez az, amit vártam? A Szerellem Tava, az obligát hatyúkkal, a belga világítástechnikát dicsérő, de nappal kiábrándítólag ható vízi reflektorokkal még nem oldotta fel ezt a gyanút. A beginák Szöllőskertnek nevezett otthonánál lélekzettem fel először: itt nem ér csalódás.

Estefelé, egésznapos városnézés után úgy éreztem, nyomasztó ez a tömény középkor, ez a konzervált történelem, ez a törpe múzeum-város, ahol minden ház ereklékét rejt, és ami felett, úgy látszik, megállt az idő. Csodálatos volt a Saint Jean-kórház XVI. századból való gyógyszerárával, a Grand' Place bámulatos épségben maradt *flamboyant* épületeivel, a székesegyház a kis Michel-angelo-Madonnával. — de a *Béguinage*-hoz visszahúzott valami; ezzel a képpel akartam búcsúzni Bruges-től.

Költőnek, vagy még inkább festőnek kellene lenni, hogy hű képét adjam a begina-udvarnak, amelyet háromívű híd választ el a külvilágtól. A közeledő először csak a XVIII. századi kapubejáratot és a csúcsíves timplomot látja: maguk a lakóházak a fák mögött rejtőznek. A külső falakat a csatorna mossa, geszthefyék bokrétájától övezve tükröződnek a kolostorépületek a Szerellem Tavában. A kapubejárat alatt függ a Haldokló Bűnösök Krisztusa a következő feliratokkal: „Ti mindnyájan, akik erre jártok, jöjjetek és lássátok, van-e az enyémhez hasonló fájdalom!” „Mit tettem volna még az én szőlőmért és én nem tettem meg?” Az udvarra belépve pedig élénk táru ez a különös kolostor. Csak angol és németalföldi tájakon láthatunk ilyen bujázöld pázsitot, ilyen tágas tisztásokat az évszázados fák közt. Az élénkzöld színt a házak hófehérje szakítja meg. Ahogy bejárjuk a régi jámbor asszonyok birodalmát, lassan eltűnik a kívülről hozott fáradtság, idegesség, a Szöllőskert szívünkbe lopja békességét.

A *Béguinage* valóságos kis város: minden lakójának külön házacskája volt, a közösségnek pedig kórháza a betegek, és menhelye a tehetetlen, agg beginák számára. Fejjel kimagaslott a házak közül a Domus Capitularis, a Grand Dame-nak nevezett apátnő háza.

Minden házacskában volt egy apró házi kápolna, hálófülke — nem hiányoztak a rokka és csipkeverő szerszámok sem —, konyha, ahol ma is régi helyén van a teafőző edény, lábmelegítő rostély, és az ebédlő. Legbájosabb a parányi belső udvar, közepén mohával benőtt kőkút — a beginák kedvelt elmélkedő helye.

A begina-mozgalom a Németalföldről származik, és bár nálunk nem igen terjedt el, maga a gondolat ismert volt. Magyarországi Szent Erzsébetet pél-